СВОБОДА

LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА"

Рôкъ VII. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 2-го Лютого 1899. | Число 5.

Календарь.

Лютый.

2	Ч.	Максима Евгенія
3	П.	Тимофтея, Анастасія
4	С.	Климента свящ.
5	Н.	31. Ксенія
6	П.	+ Григорія Богосл.
7	В.	Ксенофонта
8	С.	Іоана Злат.

Змѣстъ

УВАГА.

Хотячѝ приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіера:

Mr. Kond. Kotanczyk
Box 127
SHAMOKIN, PA.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою:

Rev. Antony Bonczewsky
10 May Str.
ANSONIA, Conn.

— Чи знаете, що слѣдуюча конвенція „Руско-Народного Союза" буде на тôмъ плейзѣ, где буде найбôльше членôвъ? Чи хочете, щобы у васъ була конвенція? Если такъ, то записуйтеся до „Союза."

— Маешь дѣти? Чому-жь незапишете ихъ до „Союза?" Коштуе лишь 25 центôвъ на мѣсяць, а дѣти умирають дуже часто, частѣйше якъ старшѝ.

— Вôдзнака „Р.Н.Союза" вже выйшла давно и можна ихъ набути по 85 цнт. тôлько въ гол. секретара, зложивши належитость въ передъ на руки мѣсц. секретара. — На боргъ вôдзнакъ не даесь.

Державна статистика зъорганізованои працѣ -- Иміграція и єи вплывъ на зъорг. працю. -- Русины и ихъ становиско въ тôмъ взглядѣ.

—Зобравъ Ан. Бон.—

(Присвячую всѣмъ заслуженымъ и не заслуженымъ пôдвижникамъ Амер. Руси.)

Комісаръ державный „статистичного бюра робôтничого", стейту Ню Йоркъ, выдавъ сими днями свое справоздане, котре кôнчить ся третымъ кварталомъ р. 1898. Хочь не все, що въ тôмъ справозданю стоить, можна взяти за добру монету, хоть бы длятого, що се справоздане державного бюра, але все таки не одно въ нѣмъ есть цѣкавого. Розумѣе ся, що статистичне бюро робôтниче знае тôлько тѝ зъорганізованѝ товариства працѣ або такъ званѝ „юніи", котрѝ падсылають свои квартальнѝ справозданя, а котрѝ не надсылають або не суть зъорганізованѝ, то про тыхъ ша. Згадане справоздане обнимае 7 кварталôвъ, т. е. вôдъ того часу, коли робôтничѝ товариства ухвалили посылати бюрови свои справозданя що кварталу до выборôвъ новыхъ урядникôвъ. Де-що зъ него наводимо.

I.

Статистика зъорганізованои працѣ.

1) Кôлько есть робôтничихъ організацій въ державѣ New York?

На те пытане справоздане вôдповѣдае такъ:

Въ	I.	кварталѣ	1897 р.	було	927
„	II.	„	„	„	976
„	III.	„	„	„	1009
„	IV.	„	„	„	1029
Въ	I.	„	1898 р.	„	1048
„	II.	„	„	„	1079
„	III.	„	„	„	1087

Отже бачимо, що число робôтничихъ організацій взрастае. Задачею ихъ есть берегти интересы робôтника.

Коли возьмемо на увагу тôтько третый кварталъ 1898 р. и розглянемо ся близше, то побачимо, котрѝ галузи промыслу достарчили найбôльше а въ певнôй части и найлѣпше зъорганізованыхъ робôтничихъ юній. И такъ:

Робôтники	будôвлянѝ	280	юній
„	желѣза и стали	137	„
„	желѣзничѝ	131	„
„	друкарѣ и переплетчики	68	„
„	кравцѣ	62	„
„	тютюну и цигарôвъ	54	„

Иншѝ галузи промыслу достарчили вôдъ 3 до 37 юній.

Що-жь за причина, що робôтники наведеныхъ галузей промыслу достарчили бôльше юній? Чи ихъ найбôльше або чи у нихъ бôльша свѣдомôсть робôтнича? Не тôлько те, але и се, що ихъ праця тяжка и повна частыхъ нещасть (якъ у робôтникôвъ будôвель, желѣза и стали, желѣзничихъ) або шкôдна здоровлю (якъ у друкарôвъ, кравцѣвъ або по табачняхъ). Отже се ихъ примушуе до лѣпшихъ організацій для забеспеченя себе и своеи родины, якъ и се, що бачать против себе зъорганізовану силу капиталу.

Тыхъ організацій достарчили головно великѝ мѣста якъ: New York, Buffalo, Syracuse, Albany, Rochester, Utica, Troy и иншѝ. Самъ Ню Йоркъ достарчивъ 40.4 процентъ, т. е. на 100 юній бôльше якъ 40.

2) Кôлько членôвъ мають тѝ юніи загаломъ?

Се такъ представляе справоздане:

1 кварт.	1897 р.	—	мужчинъ	138.249	—	жѣнокъ	4321	—	разомъ	142.579
2 „	„	—	„	147.105	—	„	4101	—	„	151.206
3 „	„	—	„	162.690	—	„	5764	—	„	169.454
4 „	„	—	„	167.250	—	„	6712	—	„	173.962
1 „	1898 р.	—	„	173.340	—	„	6606	—	„	179.955
2 „	„	—	„	164.802	—	„	7538	—	„	172.340
3 „	„	—	„	163.515	—	„	7505	—	„	171.067

Бачимо, що найбôльше зъорганізованыхъ робôтникôвъ було въ I. квар. 1898 р.; въ II. кварт. зменшило ся. Але не можна сказати, щобы число зъорганізованыхъ робôтникôвъ справдѣ зменшило ся, се тôлько показуе статистика, бо одна організація числяча 8 тысячь членôвъ перестала присылати квартальнѝ выказы бюровѝ.

Число жѣнокъ-робôтниць зъорганізованыхъ взбôльшило ся. Найбôльше працюе ихъ по табачняхъ, бо ажь 80% (проц.) Въ табачняхъ працюе такожь маса нашихъ рускихъ дѣвчатъ, однакъ чи належать до якихъ робôтничихъ юній, то велике пытане, бо нашѝ дѣвочѝ братства по Ню Йорку, въ Бруклинѣ та иншихъ мѣсцевостяхъ мають наразѣ характеръ національный та вспомагаючій и зъ чужими робôтничими товариствами не мають жадныхъ зносинъ.

То якъ то? — спытае дехто. Такъ мало зъорганізованыхъ робôтникôвъ? Тажь ихъ така маса! Такъ, дуже мало. Въ порôвнаню зъ загальнымъ числомъ населеня робôтничого зъорганізованѝ робôтники займають ледво 10 частину.

3) Кôлько було безъ роботы? Показуе слѣдуюча табелька:

Рôкъ 1897		Загальне число зъорг. робôтникôвъ.	—	число робôтн. безъ роботы.	—	процентъ заг. числа.
Кварталъ	I.	142.570	—	43.654	—	30.6
„	II.	151.206	—	27.378	—	18.1
„	III.	168.454	—	23.230	—	13.8
„	IV.	173.962	—	39.356	—	22.6
Рôкъ 1898						
Кварталъ	I.	179.955	—	37.857	—	21.0
„	II.	172.340	—	35.643	—	20.7
„	III.	171.067	—	22.465	—	10.3

Бачите, кôлько то тысячи робôтникôвъ зôставало безъ роботы и то въ однôй державѣ? А такихъ державъ въ Сполученыхъ Державахъ бôльше. Зрештою се тôлько було безъ роботы лишь зъорганізованыхъ робôтникôвъ, а щобы знати загальне число безъ занятя, то треба-бъ въ десятеро взяти. А кôлько то въ цѣлôй Америцѣ?! Правда, въ остатнôмъ кварталѣ число безъробôтныхъ робôтникôвъ зменшило ся, але якъ буде дальше, годѣ знати.

4) Якъ довгій часъ робочій и якъ велика платня?

На се пытане трудно докладно вôдповѣсти, бо день робочій и платня по рôжныхъ заводахъ суть рôжнѝ, такъ у робôтникôвъ якъ и у робôтниць.

Але вôдповѣмо въ приближеню, коли скажемо, кôлько пересѣчный робôтникъ и робôтниця выробили пересѣчно днѣвъ въ кварталѣ та кôлько пересѣчно заробили. А се поясняе слѣдуюча табелька:

		Пересѣчне число днѣвъ робочихъ въ кварталѣ.			—	Пересѣчный квар. заробокъ.		
Рôкъ 1897		мужчины	—	жѣнки	—	мужчины	—	жѣнки
Кварталъ	I.	58	—	63	—	$155.66	—	$85.63
„	II.	69	—	57	—	159.12	—	81.39
„	III.	67	—	66	—	174.40	—	91.80
„	IV.	65	—	56	—	174.54	—	73.71
р. 1898								
„	I.	62	—	61	—	163.61	—	72.06
„	II.	61	—	58	—	168.05	-	76.88
„	III.	65	—	64	—	175.41	—	81.63

Загально взявши не видко великои рôжницѣ такъ въ числѣ днѣвъ робочихъ, якъ и въ зарôбку, але все таки видко, що заробокъ робôтника або робôтницѣ страшно горуе и трошки взрôсъ въ ост. кварталѣ, пôдчасъ коли заробокъ робôтника-жѣнки зменшивъ ся. А по друге бачимо, що заробокъ въ першôмъ и послѣднôмъ кварталѣ меншій, якъ въ другôмъ и третôмъ. Се длятого, що фабрики при кôнци и зъ початкомъ року менше робять або и „штапують", роблячи свои рôчнѝ обрахунки, отже се вплывъ чисто сезоновый, котрый вôдбивае ся на робôтникови, тôлько трошки инакше якъ часъ сезоновый панôвъ-капиталістôвъ.

(Дальше буде.)

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Святый вечеръ въ Jersey City, N. J.

Не знаю чи есть въ свѣтѣ що красшого, веселѣйшого и урочистѣйшого якъ нашѝ рускѝ свята, особливо святый вечеръ въ старôмъ краю, пôдъ селянскою стрѣхою? Если понесемъ ся гадкою, любезнѝ краяне, до нашои рôднѣ и пригадаемо собѣ нашѝ молодѝ дитиннѝ лѣта, той часъ, коли зближавъ ся святый вечеръ, якъ то малѝ хлопцѣ тѣшать ся надходячимъ Рождествомъ, збирають ся гурмами и на вечерницяхъ выводять свои колядочки и роблять свои пляны, приготовленя, до кого мають пôйти колядовати, котра дѣвчина пристроить лѣпшу коляду, де и хто буде ихъ лѣпше угощавъ и т. д.

А якажь тогды щаслива и весела хвила для дѣтей, коли няньо зъ соломою, сѣномъ и снопомъ пшеницѣ у порозѣ витають дѣтей и матѣръ словомъ: „помагай Бôгъ на той рôкъ"...

Сѣно тато стелять на столѣ и лавѣ, снôпъ пшеницѣ за стôлъ до кута, солому по пôдъ ноги и по пôдъ стôлъ. Дальше и лемѣшь зъ плуга и ярмо зъ волôвъ, и ланцухъ, всьо то кладуть пôдъ стôлъ; нащо? Хиба тато и мама знали. Мама застиляють чистый бѣлый обрусъ на стôлъ, кладуть хлѣбъ, сôль и мѣдъ и горнятко зъ пшеницею а до неи воскову свѣчку, дальше пôдъ обрусъ головку чес-

(Продовжене на другôй сторонѣ).

РÔЗДВЯНА СКАЗКА.

ЩЕДРИНА--САЛТЫКОВА.

Прекрасну проповѣдь выголосивъ днесь панъ-отець въ день праздника.

„Передъ многими столѣтями", говоривъ вôнъ, „якъ разъ въ той день, прійшла правда на свѣтъ. Правда есть вôдвѣчна. Вôдъ вѣкôвъ сидѣла она зъ Христомъ, пріятелемъ людей, по правицѣ отця. Разомъ зъ нимъ сталась она плотію и заблесли еѣ свѣтила на земли. Она стояла у стôпъ креста и була зъ Христомъ розпята; она, сіяючій ангелъ, сидѣла при его гробѣ и видѣла его воскресеніе. А коли пріятель людства вознѣсъ ся на небо, лишивъ на земли правду яко живый знакъ свои жичливости для людского роду."

„Вôдъ сего часу нема на свѣтѣ и найменшого мѣсця, куды-бъ не продерла ся правда и не наповнила его собою. Правда выховуе нашу совѣсть, огрѣвае нашѝ серця, оживляе нашъ трудъ, вказуе цѣль, до котрои повинно бути звернене наше житє. Засмученѝ серця знаходять въ нѣй певну и завсѣгды отворену пристань, де можуть успокоитись и потѣшитись по случайныхъ буряхъ житевыхъ."

„Ошибають ся тѝ, котрѝ твердять, щобь коли вôдвернула ся вôдъ насъ правда, або — що ще болеснѣйше — щобъ неправда еи поборола. Нѣ, навѣть въ хвиляхъ найсильнѣйшихъ мукъ, коли выдавалось близорукимъ, що отець лжи тріюмфуе, тріюмфовала въ дѣйсности правда. Она одна не була хвилева; она одна поступала незмѣнно надъ свѣтомъ и освѣчувала его своимъ вѣчнымъ свѣтломъ. Мнимый тріумфъ лжи зникъ мовь тяжкій сонъ, а правда пôшла дальше своею дорогою."

„Зъ переслѣдуваными и понижеными зступила правда до пôдземныхъ норъ и вдерла ся до щѣлинъ гôръ. Зъ праведными вступала на палахкотячѝ стосы и вставала зъ ними лицемъ противъ лиця ихъ катôвъ. Роздула въ ихъ серцяхъ святе одушевлене, прогнала думки маловѣря та зрады. Учила ихъ радо терпѣти."

„Рабы лжи думали, що тріюмфують, наколи здавалось имъ бачити той тріюмфъ въ сихъ фізичныхъ ознакахъ, котрѝ представляли стогнаня и смерть. Дарма. Найлютѣйшѝ катованя оказались безсильными знасилити правду; противно, они надали ѣй ще бôльшои силы притягаючои. На видъ тыхъ катовань запалялись простѝ серця, въ котрыхъ правда знаходила нову и вдячну почву пôдъ засѣвъ. Стосы жеврѣли и пожерали тѣла праведникôвъ, але вôдъ ихъ поломѣни запалилось безчисленне множество свѣтилъ подôбно якъ пôдчасъ утренного Богослуженя Великодня однымъ запаленымъ свѣтломъ нагло тысячами иншихъ бувае освѣчена цѣла церковь."

„Въ чôмъ же мѣстить ся правда, о котрôй вамъ говорю? — На то пытане вôдповѣдае намъ евангелична заповѣдь: „Люби Бога надъ все, а опôсля твого ближнього, якъ самого себе." Ся заповѣдь, хотяй коротка, мѣстить въ собѣ всю мудрôсть и весь змыслъ людского житя."

„Люби Бога! — бо вôнъ дателемъ житя и пріятелемъ людей, бо въ нѣмъ жерело добра, моральнои красы и певности. Въ нѣмъ правда. Въ тôй церкви, де Богъ принѣсъ безкровну жертву, такожь неустанно выконуе ся повинность правды. Еѣ стѣны пересяклѝ правдою такъ, що навѣть найгоршій зъ помѣжъ васъ чуетеся лагôдными и чистыми, коли вступите до церкви. Ту передъ обличемъ розпятого устае ваша скорбь, ту знаходите спокôй засмученымъ душамъ вашимъ."

„Его розпято за правду, котрои лучѣ черезъ него розлялись надъ цѣлымъ свѣтомъ — хто жь ся осмѣлить бути малодушнымъ супротивъ доганяючихъ его покутъ?"

„Люби ближнього свого, якъ самого себе — се друга часть заповѣди Христовои. Не буду говорити о тôмъ, що всяке житє безъ любви ближнього есть неможливымъ — говорю впростъ безъ застереженя: та любовь сама въ собѣ, безъ якихъ-небудь иншихъ надъ нею розвагъ, есть окрасою и радостю нашого житя. Мы повиннѝ любити ближнього не зъ-за справедливости, але зъ-за любви самои. Мы довжнѝ любити неустанно, зъ самоотверженемъ, завсѣгды готовѝ жертвовати наше житє такъ, якъ добрый пастырь давъ бы свое житє за стадо свое."

„Мы повиннѝ ити ближньому въ помôчъ не зважаючи, чи вôдплатить ся вôнъ намъ за оказану ему прислугу, чи нѣ; мы повиннѝ хоронити его передъ недолею, хотяй недоля грозить насъ самыхъ потерти. Мы повиннѝ заступити его передъ могучими свѣта, мы повиннѝ за него ити въ бôй. Почуте любви ближнього есть найбôльшимъ скарбомъ, котре лишь людина посѣдае, и котре еи вырôжняе передъ прочими звѣрятами. Безъ оживляючого подуву любви всѣ людскѝ дѣла мертвѝ, безъ неѣ сама цѣль истнованя млава и незрозумѣла. Совершенне житє провадять лишь люде одушевленѝ любовю и самоотверженемъ; лишь такѝ дознають правдивыхъ втѣхъ житя."

„Отже любѣмъ Бога и самыхъ себе — се змыслъ людскои правды. Шукаймо правды и ступаймо еѣ дорогою. Не страхаймо ся пôдступôвъ брехнѣ, але отверто и честно ставаймо противъ неѣ и противставляймо ѣй правду вынайдену нами. Ложь зъогидить ся и правда остане и огрѣе людскѝ серця."

„Повернете теперь домôвъ и будете радоватись въ день праздника Рôздва Збавителя, пріятеля людства. И въ радости не забудьте, що она мѣжь вами по всѣ днп, годины и хвилѣ представляе той святый огонь, що освѣчуе и огрѣвае людске бутє."

Коли панъ отець Павло скôнчивъ, а хоръ загомонѣвъ: „Буди имя Господне благословенно", глубоке зôтхнене роздалось по цѣлôй церкви, мовь бы цѣла товпа свердила тымъ зôтхненемъ: „Буди благословенно."

Але найуважнѣйше зъ усѣхъ присутныхъ въ церкви прислуховавъ ся словамъ отця Павла оденъ хлопчина, 10-лѣтный сынъ малои помѣщицѣ, Серьоша Русланцевъ. Вôдъ часу до часу попадавъ вôнъ въ зворушене, слезы стали ему въ очахъ, его лиця палахкотѣли, а самъ цѣлымъ тѣломъ нагинавъ ся впередъ, якъ бы хотѣвъ о щось пытати ся.

Марія Сергѣевна Русланцевна, молода вдова, мала въ самôмъ приходскôмъ селѣ дуже малу посѣлôсть земску. За часôвъ крѣпацтва було въ приходскôмъ селѣ якихъ сѣмъ дворяньскихъ дôбръ. Помѣщики були убогѝ, а Федоръ Павличь належавъ до найбѣднѣйшихъ. Мавъ вôнъ лишь три мужицкихъ загородъ и якихъ 10 люда службы. Але позаякъ его майже все выбирано до розличныхъ урядôвъ, то чиновництво допомогло ему узбирати собѣ малый маетокъ. По знесеню крѣпацтва удавъ ся ему выкупъ, яко властите-

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only little Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken and is the best advertising medium.

Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA" Publishing Co.

All comunications should be addressed to:

„Svoboda"
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA"
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продолжене зъ сторони першои)

нику въ платочокъ лену, троха вôвса, все те пхають до сѣна, бо такъ годить ся, они знають нащо тое класти... Дальше мама розкурили у черепку св. кадила, уже и горѣвку грѣту зъ цукромъ положили на столѣ, и солодку кутю або киселицю. То суть перші стравы. Вже всѣ за столомъ. Няньо сидять на першôмъ мѣстци коло короля (коло снопа пшеницѣ) и няньо встають, голосно крестять ся и голосно молять ся, а по молитвѣ няньо вѣнчують всей родинѣ всякого добра на сей рôкъ, тогды розпочинаесь ѣда вспôльно зъ однои миски, дуже поважно и поволи.

Мама подають теплу страву зъ печи одну за другою ажь до дванадцятои. Тая послѣдна есть каша, се знакъ, що вечера кôнчить ся. Розумѣесь, що зъ каждои стравы то перша ложка бере ся для померших, бо и они прійдуть на святый вечеръ.

А по вечери весела коляда, ба няньо собѣ позволять своеи стародавнои колядны „Славенъ еси Боже Господи" и т. д. Отже-жь, чи може хто похвалитись такимъ святомъ? Нѣ! кажу що не тôлько великій панове, але и въ царскôй палатѣ нема такого св. вечера!

Але мы, дорогій краяне, не знаходимо того торжества въ сей заморскôй сторонѣ, перше, що мы еще того не розвинули, друге борба о насущный хлѣбъ не позваляе. Неодного святый вечеръ захопить въ глубокихъ майнахъ, неодного при тяжкôй праци въ фабрицѣ, неодного въ шпиталю зъ поломаными костями вôдъ американьскои машины — хиба одными спогадами вдоволить ся „святымъ вечеромъ въ няньовôй хатѣ".

Якужь память нашій молодій рускій американцѣ будуть мати по насъ? Мы повинній не забувати о тômъ.

То-жь послухайте, любі читателѣ, я вамъ опишу святый вечеръ въ Jersey City, подôбный краевому, котрый устроивъ нашъ дуже добрый отець, Николай Пôдгорецкій для нашихъ молоденькихъ школярôвъ, що зробило невысказану радôсть и втѣху для дѣтей. Вже кôлька дней напередъ знали школярѣ, що святый вечеръ буде въ школѣ и, що каждый школярикъ або школярка дôстане коляду — то-жь втѣсѣ не було кôнця.

Якъ выглядавъ святый вечеръ въ школѣ? — На фронтѣ шкôльныхъ лавокъ було прехороше убране деревце, велике, велике ажь пôдъ стелю, убране поважно и богато, въ розличні тѣсточка, овочѣ, образки, а що то вже золота и срѣбла висѣло... ажь палало въ ньому. На стелѣ висѣли чудесні паперові лѣхтарѣ на околе деревця. Пôдъ деревцемъ на снѣгу стояли оселъ, вôлъ, овечка и американьскій „Santa Claus" (старушокъ). По правôй сторонѣ деревця бувъ накрытый стôлъ зъ сѣномъ, на нѣмъ хлѣбъ и горнятко зъ пшеницею а вънѣмъ свѣчка, на розѣ стола горѣ кутомъ стоявъ снôпъ жита, а наоколо стола на пôдлозѣ солома, на столѣ такожь множество кексôвъ, орѣхôвъ, кендôвъ, се коляда для школярôвъ. На Рождество, въ вечеръ, о 8 годинѣ, вже була повна галя дѣтей, старшихъ жѣнокъ зъ дѣтьми, ба навѣть прибули гостѣ зъ Bloomfield, Newark-у Brooklyn-а и New York-у. Деревце чудесно було освѣчене а отець Пôдгорецкій повитали и поздоровили школяриковъ и другихъ гостей словами „Христосъ раждаеть ся", и довшу бесѣду тримали до школярôвъ. По бесѣдѣ вôдспѣвавъ нашъ дяко-учитель Юрій Пôдсадочный зъ своимъ шкôльнымъ хоромъ дуже красно „Съ нами Богъ" потôмъ „Рождество твое"... А вже-жь найбôльше звернуло увагу старшихъ на деклямаціи рождественні выголошені маленькими школяриками, котрі були дуже удачні. А по каждôй деклямаціи була вôдповѣдна пѣсня. Такъ родичѣ дѣтей не могли надиватися, що ихъ дѣточки такъ гарно неодно потрафять. По численныхъ пѣсняхъ наступило роздѣлене колядъ. О. Пôдгорецкій усѣли коло стола пôдъ деревцемъ а дѣти шнурочкомъ выходили до стола по коляду. По колядѣ отець поздоровили всѣхъ присутныхъ, працюючи на добру нôчь, обѣцяли дѣтямъ що еще другій святый вечеръ прійде незадовго на Іорданъ, въ вечеръ будуть даровати дарунки зъ деревця и еще иншй рѣчѣ. Всѣ, якъ дѣти и старшй, розôйшлись одушевлені домôвъ.

Прійшовъ другій святый вечеръ, дѣтей вдвое прибуло, школярѣ и не школярѣ, дѣвчата, старші и жѣнки зъ дѣточками маленькими, а найповажнѣйше число гостей прибуло зъ New York-у. Галя була такъ переповнена, що неможна було помѣстити. Вечеръ розпочавъ ся красною промовою нашого отця, де отець высказали велику вагу школы, просвѣты, єдности и товариского житя ту въ чужôмъ свѣтѣ и т. д. Наступили пѣснѣ Іорданьскй и деклямаціи, потôмъ обôйшли зъ свяченою водою нашъ о. духовный наоколо школярôвъ. Наступили и свѣтскй пѣсні и деклямаціи гумористичні, выголошені маленькими школярами и старшими. А найбôльше враженє зробила деклямація „Въ свѣтъ за очи", котру то выголосила дуже красно панна Конашевска зъ New York. Всѣ слухали зъ найбôльшою увагою, а неодному и слеза закрутилась, бо то бувъ живый образъ осиротѣлои вдовы, котру нужда пхала въ свѣтъ за очи зъ дѣточками за хлѣбомъ. Бувъ то святый и веселый вечеръ для насъ, але було и науки богато а властиво старшй богато могли скорыстати вôдъ маленькихъ... Свято закôнчилось роздаванемъ розличныхъ дарункôвъ школярамъ а хто бувъ вôдважный зъ старшихъ такожь щось дôставъ. Се бувъ першій спôльный святый вечеръ, якого зазнали Русины въ Джерзи Сити.

Головну заслугу мусимо пôднести нашого о. Пôдгорецкого, котрый такъ вѣрно и щиро перенявсь школою и всѣмъ порядкомъ парохіяльнымъ, котрый веде до згоды и лѣпшого гаразду и днесь можна вже богато видѣти корысти зъ его працѣ. Тожь честь вамъ отче передъ свѣтомъ и прилюдна подяка за вашъ невсыпучій трудъ коло нашого молодого поколѣня ту въ Америцѣ.

Не годить ся помянути такожь нашого дяко-учителя Ю. Пôдсадочного, котрый своею пильностію помимо его тяжкихъ клопотôвъ родинныхъ и не довгого побуту у насъ, потрафивъ вывчити молоденькихъ школярôвъ хорального церковного спѣву, що днесь у церкви якъ защебечуть то серце радуесь, а въ школѣ такожь великій поступъ въ науцѣ.

Тожь такихъ пильныхъ и працьовитыхъ людей Америка хоче и шануе.

Въ имени колядникôвъ
описавъ К. Кирчовъ.

ВѢСТИ ЗЪ КАНАДЫ

Winnipeg Jan. 23, 1899.

Почтенна Редакціе!*)

Допись въ „Свободѣ" ч. 2. зъ Fork River, Manitoba подае намъ гадку ширше обговорити справы релігійні и просвѣтні мѣжь Русинами въ Канадѣ. Честный „Правдолюбъ" зъ Fork River, Man. не зъ радостю дѣлить ся вôдомостею про непрошеныхъ гостей чи опѣкунôвъ французкихъ лазуитôвъ, православія та будучихъ посѣпакъ протестантскои вѣры. Та справдѣ, нема чому тутъ радуватись, належить отже незалишати сеи справы, а вести еи дальше такъ, щобъ она поступала до найлѣпшои цѣли.

Тому то мы подаемъ другу допись въ сихъ справахъ и просимо всѣхъ нашихъ кольонистôвъ въ Канадѣ, котрі плекають въ собѣ любовь до правды незалишати сеи важнои дороги до самостôйности; а почтенна „Свобода" запевно не вôдмовить приняти и помѣстити въ собѣ добрі гадки братôвъ зъ Канады.

Дорогі Братя канадійцѣ!

Певно, що мало мѣжь вами такого, котрый бы ще не витавъ въ своей хатѣ такои особы, якъ французкій лазуитъ, та певно, що мало котрый зъ васъ запитавъ себе — що се за сотворѣне? — а хочь и запытавъ: — довга реверенда, шкаплежь та корунка на шіи свѣдчать, що се пôпъ правдиво-католицкій, котрому руска церковь въ Галичинѣ передъ 300 роками пôддалась зъ своимъ обрядомъ на уніи люблиньскôй. Вôдъ того часу опѣкуны сй позмѣнювали де-що въ рускôмъ обрядѣ, набиваючи до нынѣ мѣжь народъ рускій въ Галичинѣ свои szkaplerze (шматки) та паціорки.

Не запытавъ ты себе брате, чи се не тй самй пилаты, котрі помагали ляхамъ розпинати Русь-Украину, що черезъ 500 лѣтъ кували на насъ зъ ляхами панщизняні кайданы и тримали насъ въ путахъ темноты, а ляхамъ за невинну кровь козацку давали „rozgrzeszenie", не уважали за грѣхъ, хочь бы увесь рускій народъ упавъ пôдъ мечемъ шляхоцкого панованя. Уважай, що се тй самй твои пріятелѣ, котрі пôдъ маскою Христа кричать — мы всѣ братя, одного Бога дѣти! — а не жалують зъ тебе хочь бы послѣдный сокъ выссати, щобъ лише не спласло ихъ широке пузо. Глянь на Французôвъ та Индіянôвъ, що пôдъ ихъ выхованемъ жіють въ Канадѣ; чимъ-же такій Французъ обо Индіянъ рôжнить ся вôдъ нашого найтемнѣйшого мужика? — хиба тымъ, що въ сурдутѣ и вилками ѣсти умѣе, а имъ (лазуитамъ) дае каждый парохіянинъ рôчно 4% цѣлого свого добутку, т. е. вôдъ каждыхъ 100 бушлѣвъ лазуитови 4, зъ худобы такъ само. Дивись брате, яка се пявка и знай кого витаешь въ своей хатѣ. Не бери за перо на нѣякій пôдписъ, на церковь, чи то школу французку, бо тымъ пôдписомъ замкнешь передъ собою дверѣ просвѣты, укуешь на себе самъ кайданы неволѣ, та не лишь самъ на себе, але и на свое поколѣне, котре на будуче для латиньскои церкви збраталось бы зъ темнымъ Французомъ та Индіяномъ. Поки що — уродилась дитина — саме релігія наша каже, що каждый чоловѣкъ охрестити може, надаючи сему вôдповѣдну форму, а зъ часомъ прійде рускій священникъ, котрый по усѣхъ кольонѣяхъ буде залагоджувати релігійні справы; якъ хрещене и слюбы. Втѣкай вôдъ лазуита, якъ вôдъ огню и не дай добровôльно класти на себе ярмо. Школу французку усѣма силами перечь, щобы вашихъ дѣтей не учили базѣкати „pater-noster", мы маемо свôй рускій „Отче нашъ", а знайте, якъ дѣти усего чужого радо хапають ся. Они въ школахъ своихъ уже маленькихъ дѣтей забивають дурнымъ фанатизмомъ, вщѣпляють негôдность себе самого, а кажуть собѣ вôддавати варварскй почитаня; якъ цѣловане рукъ, низенькй уклоны, незмѣрне покорятись, терпѣти, хочь бы тобѣ хто на головѣ кôле тесавъ.

Дитина пôдъ такимъ вплывомъ выростае безъ саморозсудку, безъ рѣшучости, певности себе, уважае себе за якесь низше, пôдлѣйше сотворѣне, якъ другй люде, а особливо его настоятелѣ. Оно уважае тогды такого лазуита за щось таке могуче, якъ самъ Богъ, котрого жаданю анѣ пытаню не можна въ нѣчôмъ спротивитись, то значить, стае чорнымъ, вѣрнымъ рабомъ и жіе розумомъ лишь настоятелѣвъ, власнымъ керуватись не потрафить.

Намъ, братя, на вôльнôй земли треба вôльно розвиватись, кинути остатні слѣды галицкого рабства и пôти на вôльну дорогу американьского выхованя.

Школъ лише рядовыхъ намъ треба, де молодѣжь рôвно зъ старшими трактуесь, де вôдъ дитиньства вщѣплюесь въ кожде молоде серце, що оно чоловѣкъ ровный на земли, якъ усѣ люде повинні бути. Просвѣта подае ся оперта на правилахъ природы, а молодѣжь ажь тогды учить ся релігіи, коли може вже понимати, що то есть релігія; молодый все не забиваесь жадными догматами, а зважте-жь про се, якъ англійскій народъ высоко стоить, яка у него добродушнôсть, а запытайте братовъ зъ Бразиліи, якъ ихъ тамъ лазуиты трактують, майже такъ, якъ давно шляхта въ Галичинѣ.

Просѣть отже рядъ, щобы на каждôй кольоніи помôгъ вамъ побудувати рядовй школы, щобы тымъ запобѣчи непрошенôй опѣцѣ лазуитôвъ. Если-бъ прійшовъ чесный рускій священникъ, котрый бы щиро занявъ ся духовною опѣкою народа, бо цѣлкомъ безъ такои опѣки остати народови зарано. Але кобы то бувъ пôпъ такій, щобы не давъ звабатись мамоною до лазуитôвъ, або щобъ не бувъ руско-шкаплежовый лазуитъ Василіянъ, котрый бы насъ певно радъ спутати зъ Французами. Кобы чоловѣкъ чистого характеру, котрый бы пильнуючи свого посланництва, допомагавъ людямъ въ потребахъ вымагаючихъ просвѣты.

Зъ школъ рядовыхъ можуть при каждôй вôльнôй хвили корыстати молодцѣ, дорослй дѣвчата, а навѣть старшй. Отъ напр. въ недѣлю, чи свято, въ вôльный часъ зôбратись въ такôй школѣ старшимъ людямъ, прочитати собѣ добру газету, порадитись якъ кольонію уладжувати; дальше обучуватись о канадійскихъ правахъ, чого конечно потрѣбно каждому иміграntови, котрый хоче бути годнымъ обывателемъ сеи земли.

*) Помѣщаючи сю допись застерѣгаемось сказати при кôнци и свое слово.

левп малого маетку, пôдъ користнѣйшими условіями, а занимаючись дальше господарствомъ на куснику ґрунту, що звысшивъ ся по мужицкôй частинѣ, мôгъ проживати зъ дня на день.

„Марія Серґіевна подружилась зъ нимъ довго по освободженю мужикôвъ и вже по роцѣ зôстала вдовою. Федоръ Павличь оглядавъ кôнно власный лѣсокъ, кôнь сполохавъ ся, зкинувъ его зъ сѣдла и вôнъ розбивъ собѣ голову о дерево. По двохъ мѣсяцяхъ дôстала вдова сына."

„Марія Серґіевна жила бôльше якъ скромно. Управу ролѣ занехала, землю вынаймила мужикамъ, а для себе лишила лишь дворець и кусникъ поля зъ яриновымъ огородцемъ. Весь еи живучій господарскій инвентаръ складавъ ся зъ одного коня и трохъ коровъ; цѣла еи служба зъ однои родины бувшихъ крѣпакôвъ, складаючои ся зъ старои мамки зъ еи дочкою и жонатымъ сыномъ. Мамка мала надзôръ надъ всѣмъ въ домѣ и наглядала надъ малымъ Серґіемъ; дочка господарила въ кухни; сынъ зъ жѣнкою мали старунокъ надъ худобою, дробомъ, обробляли огородъ и грядки."

Спокôйно уплывало жите. Нужда не доскулювала; дерева и головныхъ средствъ до житя не куповали; а на купчі рѣчи не вôдчували потребы. Домôвники говорили: „Жіемо якъ въ раю!" Навѣть Марія Серґіевна сама забула, що въ свѣтѣ есть вôдмѣннѣйше жите. Видѣла она его зъ вôконъ института, въ котрôмъ була вызвана.

Лишень Серьоша непокоивъ ся вôдъ часу до часу. Початково плекавъ ся добре, але коли приближавъ ся ему семый рôкъ, почали проявлятись ознаки якоись хоробливости. Бувъ се понятливый, тихій, а заразомъ слабосильный и хоровитый хлопчина. Вôдъ осмого року почала его учити Марія Серґіевна; зъ початку учила сама; але опôсля, якъ хлопцеви доходило до одинайцятого року, такожь и отець бравъ удѣлъ въ научаню. Загадали було пôслати Серьошу до ґімназіи, длятого було конечнымъ познакомити его зъ першими початковыми правилами старинныхъ правъ. Часъ приближавъ ся, а Марія Серґіевна зъ великою трѣвогою думала о недалекôй розлуцѣ зъ своимъ сыномъ. Лишь цѣною тои розлуки можливо було осягнути цѣль выхованя.

Губерніяльне мѣсто було далеко вôддалене, а ту не надавалась можливôсть переселити ся тамтуда о шѣсть сѣмсотныхъ рубляхъ рôчного доходу. О Серьошѣ она вже умовляла ся зъ своимъ братомъ, котрый мешкавъ въ губерніяльнôмъ мѣстѣ и занимавъ тамъ незначный урядъ. Власне въ тыхъ дняхъ одержала листъ, въ котрôмъ братъ годить ся приняти Серьошу до свои родины.

По поворотѣ зъ церкви пôдчасъ, чаю, Серьоша выглядавъ ще таки зворушеный.

„Мамуню, я хочу жити пôсля правды", повтарявъ вôнъ."

„Такъ, мое серце, правда есть головною рѣчею въ житю", успокоювала его мати, „але твое жите допѣрва усмѣхаесь тобѣ. Дѣти не жіють и не можуть жити инакше якъ пôсля правды."

„Нѣ, я не хочу такъ жити; нашъ панъ-отецъ говорили, що каждый, хто жіе пôсля правды, мусить боронити свого ближнього передъ несправедливостію. Такъ треба жити. А чи жію я такъ? Отъ недавно спродали Иванови Бѣдному корову — и взявъ я его въ оборону? Я лишь придивлявъ ся и плакавъ."

„Въ тôмъ, въ тыхъ власне слезахъ есть твоя дитяча правда. Ты-жь не мôгъ инакше робити. Иванови Бѣдному спродали корову за довгъ, пôсля права. Есть таке право, що каждый обовязаный сплачовати свои довги."

„Иванъ, мамо, не мôгъ заплатити. Вôнъ радо хотѣвъ, але не бувъ въ станѣ. Мамка говорила, що въ цѣлôмъ селѣ нема бѣднѣйшого мужика. Що-жь то за правда?"

„Повтаряю тобѣ, що есть таке право, а то право мусять всѣ выповняти. Если люде жіють въ суспôльности, то не мають права занеховати своихъ обовязкôвъ. Ты лѣпше думай о науцѣ, то твоя правда. Якъ вступишь до ґімназіи, будь пильнымъ, заховуй ся спокôйно — а то буде значити, що жіешь пôсля правды. Не люблю того, якъ такъ горячишь ся. Всьо, щось видѣвъ або о чѣмъ чувъ, берешь собѣ заразъ до серця. Панъ-отецъ говоривъ то загально; въ церкви прецѣнь навѣть неможливо инакше говорити, а ты звертаешь то вже на себе. Молись за ближныхъ — бôльше и Богъ не буде вôдъ тебе жадати."

Але Серьоша не успокоивъ ся. Побѣгъ до кухнѣ, де служба домова въ той часъ зôбрана пила праздника ради чай. Кухарка Степанѣда занята коло печи вытягала що хвилѣ горщокъ зъ товстымъ борщемъ, що почавъ варити ся. Вже повѣтре пересякло запахомъ вареного мяса и праздничныхъ пироговъ.

„Няня, я буду жити пôсля правды!", заявивъ Серьоша."

„А диви, звôдки то у него взяло ся!", жартовала стара."

„Нѣ, Няня, рѣшуче давъ-емь собѣ слово! Нехай и вмру за правду — неправдѣ таки не пôддамъ ся."

„Ахъ, мôй солодкій, диви но ся, що тобѣ влѣзло въ головоньку."

„Чись не чула, що панъ-отець въ церкви казали? За правду треба посвятити житемъ — такъ есть. Въ бôй мусить каждый ити за правду!"

„Певно, що властиво маемо чути въ церкви. На то есть церковь, щобысьмо въ нѣй чули о праведныхъ дѣлахъ. Але ты — слухати можешь, лишь мусишь добре уважати, щобы могти жити пôсля правды", сказавъ премудро слуга Григорій."

„Для чого примѣромъ я и мама пемо чай въ ѣдальни, а вы въ кухни? Чи то есть правда?" уносивъ ся Серьоша.

„Може се не правда, але такъ то иде здавна. Мы простй люде, для насъ и въ кухни красно. Если-бъ всѣ схотѣли до ѣдальнѣ, то не стало бы навѣть хижь."

„Ты, Сергѣй Теодоричь, слухай но", вмѣшавъ ся знову Гриць, „колись великій, сиди, де хочешь — въ ѣдальнѣ, не хочешь — въ кухни. Але якъ довго ты малый, сиди при мамцѣ, лѣпшои правды надъ сю не можна знайти на твои лѣта. Якъ прійде панъ-отецъ на обѣдъ, то и вôнъ тобѣ скаже то само. Чого мы всего не робимо: про худобу дбаемо, землю копаемо — щось подôбного не мають паны до роботы. Такъ то!"

„Та власне то есть неправда."

„Нѣ, по нашôй думцѣ такъ то оно есть: якъ добродѣйство добре, милосердне, то то есть ихъ правда. А якъ мы служба, служимо панамъ щиро, не стараемо ся ихъ ошукати, то се наша правда. Дякувать такожъ за то, коли каждый заховуе свою власну правду."

Наступило хвилеве мовчане. Серьоша хотѣвъ очевидно щось вôдповѣсти, але выводы Григорія були такъ добродушными, що Серьоша завагавъ ся.

(Конець буде.)

Щобъ розумѣвъ кождый, який податокъ мае вôнъ платити, якій буджетъ мае бути уложеный зъ шарварокъ, школу чи церковь. Въ спôльнôй парадѣ знати кого выбирати на яку-будь старшину въ краю, щобъ не давати себе манити ковбасою, якъ се въ старôмъ краю дѣе ся и т. и., словомъ, щобъ тутъ мати домы просвѣтнй, въ котрыхъ бы кождый мôгъ познати, що вôнъ вôльный чоловѣкъ на вôльнôй земли, знае о своихъ обовязкахъ, що ему належать ся, кому вѣрити, а кому нѣ. Мудрѣйшй люде можуть забирати голосы на такихъ зграмадженяхъ и обучуватись справедливо. Иншй знову, коли спостережуть тутъ щось неправого, можуть забрати голосъ и перечити. Въ той способъ може лише ити чиста просвѣта, якъ се бувае по англійскихъ мітингахъ. Если такъ не будемо поступати, то останемось дальше въ дуракахъ и передамо ту благодать своимъ дѣтямъ, якъ намъ передали батьки нашй носячи ярмо ляскои неволѣ...

Чесный Правдолюбе! — Кромѣ кôлькохъ красныхъ гадокъ, котрй подаешь въ згаданôмъ числѣ, кôнчишь свою допись тымъ, що двохъ хлопцѣвъ учить ся на місіонаровъ новои вѣры. Мылишь ся товаришу. Запевно и самъ знаешь, що тй хлопцѣ вже дорослй не суть людьми пôдлого характера, знаешь що они суть цѣлкомъ вôльнодумнй, а якъ не знаешь, то довѣдай ся, а будешь певный, що они не учать ся на то, щобы на иншихъ библіяхъ ширити премудрость мѣжь нашимъ народомъ. Нашъ народъ цѣле жите слухавъ библіи въ старôмъ краю, а иншого зерна просвѣты немавъ, тожь приглянь ся добре, якъ его выховала сама собою та премудрость. Чижь не е нашъ народъ найтемнѣйшимъ зъ усѣхъ націй якй де-небудь заселяють Канаду? Тому то тй хлопцѣ не можуть противъ переконань бавити ся въ релігійнй мріи. Они, если ще пôдуть (?) мѣжь народъ зъ моручення ряду, то хиба зъ тою гадкою, щобы яко-тако збирати народъ и подавати ему початки чистои просвѣты, обучувати о самопознаню, о канадійскихъ правахъ, бо хто жь кине мѣжь народъ зерно просвѣты?

Нашъ чоловѣкъ все звыкъ платити лише за то, що вартости немае, а за просвѣту певно кавалка хлѣба ему не давъ бы, хочь бы для его свѣдомости и житємъ наложивъ. Тому то рядъ прійнявъ бы и больше такихъ хлопцѣвъ на свою руку, щобъ зъ мѣжь народу тьму проганяли и зъ свѣтломъ вѣдомостей стелили дорогу для будучихъ обывателѣвъ такихъ, якихъ Канада зъ своими обставинами сподѣвати ся мусить. Отсе тобѣ товаришу міссіонарѣ.

Симъ кôнчимо, а хто знае що бôльше, най не забувае донести.

Вôдъ виннипеґскихъ Русиновъ написавъ

Иванъ Кувъ.

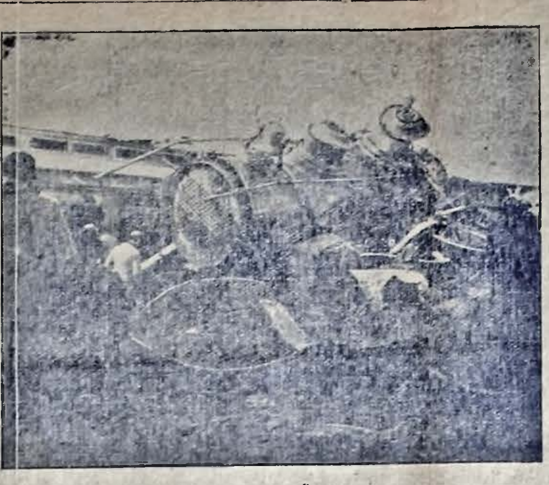
НОВИНКИ.

— **Въ справѣ обсады** митрополіи львôвскои и евентуально епископства станиславôвского знаходимо въ Ddziennik-у poznańsk-ômъ ось таку цѣкаву допись зô Львова якогось S. S.:

„Именованый (sic!) митрополитомъ греко-католицкимъ або уніятскимъ львôвскимъ епископъ греко католицкій станиславскій о. Куиловскій есть старцемъ звыжь 70-лѣтнымъ и вôддавна схорѣлымъ. Отже можна сумнѣвати ся, щобы вôнъ змôгъ енерґічно уняти въ руки керму правлѣня надъ духовеньствомъ „nurtowanem przez antikatolickie i radykalne prądy". О. Куиловскій яко молодець бравъ участь въ угорскôй революціи а по вôйнѣ удавъ ся на еміґрацію до Парижа, де вступивъ до дому основаного для пôдвигненя уніи о. Терлецкимъ, пôзнѣйшимъ апостатою. Въ Парижи бувъ и высвяченый на ерея, а що тамъ не було уніятского епископа, то очевидно высвячувавъ его латиньскій въ латиньскôмъ обрядѣ. И въ тôмъ обрядѣ о. Куиловскій остававъ кôлька лѣтъ, ажь дôставши амнестію мôгъ вернути до Галичины. Тутъ дôставъ руску царохію въ Рускôмъ селѣ пôдъ Дубецкомъ, де вславивъ ся яко взôрцевый душпастырь и звязавъ ся тѣсною пріязнію зъ домами Красицкихъ и Стадницкихъ. О. Куиловскій есть священникомъ выпробованого привязаня до кат. церкви, але вѣкомъ и недугою знѣвеченый не потрафить „poskromić niesforne żywioły", котрй затруили жите бл. н. кардиналови Сембратовичеви. Выбôръ его свѣдчить о тôмъ, що середъ духовеньства уніятского, на жаль, нема вкôнци кого выбрати."

„О. Андрей (при хрестѣ Романъ) Шептицкій, Василіянинъ, именованый (sic!) епископомъ уніятскимъ станиславôвскимъ, мае доперва 33 роки. Есть вôнъ сыномъ Яна ґр. Шептицкого зъ Прилбичь, дуже честного обывателя, и Софіи зъ ґр. Фредрôвъ, дочки першого и великого Александра Фредра. Родина Шептицкихъ, давна православна а потôмъ уніятска выдала кôлькохъ владикъ, зъ котрыхъ одинъ бувъ творцемъ катедры св. Юра у Львовѣ. Коли кс. Генрикъ Яцковскій розпочинавъ велике дѣло реформы Василіянъ въ Галичинѣ, щобы за ихъ помочію „odrodzić skażoną unią", молодый Шептицкій, найстаршій зъ рôднѣ, вже докторъ правъ, повернувши до обряду своихъ предкôвъ, „co dla człowieka kultury zachodniej jest ofiarą nie małą", надягъ василіяньскій каптуръ, ставъ монахомъ и священникомъ. Коли епископска митра спôчне на головѣ молодого монаха, буде то „mitra cierniowa", бо тяжка ждати-ме его задача. Якъ его, такъ и о. Куилоского повитае пôдвладне духовеньство нерадо и зъ недовѣремъ для того, що они щирй католики и зачисляли ся колись до польского табору".

До сихъ слôвъ додамо хиба се, що нынѣ въ Галичинѣ польска шляхта такъ присѣла Русиновъ, що пхае свôй нôсъ всюды, розумѣєсь и до выбору владыкъ, котрыхъ звычайно выбирае такихъ, котрй ишли бъ ѣй пôдъ ладъ. Не знати, але ту лишню стрѣне колись вôдъ руского народа така страшна кара за дôзнанй кривды, що буде про неи розказувати грядучимъ своимъ поколѣнямъ!

Видъ двохъ збитыхъ треповъ коло Ню Йорку дня 9. сѣчня 1899 р.

Дорожня въ Нѣмеччинѣ.

У насъ, въ Сполуч. Державахъ, панувавъ колись вôльный гандель, то есть, що всѣ товары зъ заграницѣ мали вôльный довôзъ до всѣхъ стейтôвъ. Тутешнй ремѣсники и фабриканты старали ся такъ таньо продавати свои выробы, щобъ не були дорожнй вôдъ заграничныхъ и мали збутъ въ краю. Вôдъ якогось часу панове фабриканты наважили ся выгнати заграничнй товары зъ того краю, щобъ запевнити для себе бôльшу розпродажь на американьскôй земли и тому наложили цло на товары, що приходять зъ иншихъ краѣвъ. Такимъ способомъ не лишь позбули ся заграничного суперника, але навѣть свои выробы можуть намъ продавати дорожше, бо конкуренція зменшилась. Въ Нѣмеччинѣ истнуе цло на заграничнй товары еще вôдъ давнѣйшого часу якъ въ Сполуч. Державахъ и тамъ оно ще высше. Наслѣдки того дають ся тамъ вже теперь вôдчувати, бо товаръ подорожѣвъ страшно. Возьмѣмъ оденъ примѣръ наложеня цла на заграничне мясо. Зъ заграницѣ неоплатить ся продавати тамъ мясо, а краевй властителѣ худобы продають еи за высокй грошѣ такъ, що вже теперь мясо належить тамъ до великои рѣдкости, котрои робôтникъ не може собѣ позволити. Вмѣсто мяса мусить живити ся бульбами и юшкою, а звѣстно, що така пожива не додасть силы до працѣ.

Заявлене!

Мы нижше пôдписанй, заявляемо публично, що будучи кураторами при церкви св. О. Николая въ Yonkers, N. Y., яко христіяне, мусѣли податись въ димісію, бо не могли згодитись зъ зовсѣмъ нехристіяньскою програмою о. Акакія Каминьского, котрый хотѣвъ, щобы ту церковь перемѣнити въ колесарню. Не маючи отже нѣчого вспôльного зъ вами о. Ак. Каминьскій до дѣла больше якъ 6 мѣсяцѣвъ, тымъ бôльше не принимаемо жадныхъ подякъ посылаемыхъ вами въ „Вѣстнику", а такъ само, просимо вычеркнути насъ изъ рубрики кураторскои разъ на всегда!

Андрей Драганъ,
Иванъ Одимѣрокъ,
Харитонъ Дзюбакъ.

Yonkers, N. Y. дня 30. сѣчня 1899.

— Головный управитель доставы провіянтôвъ вôйска Игевъ, що то на него генералъ Майлсъ сказавъ, що дававъ вôйску бальсамоване зôпсуте мясо, зôставъ потягненый передъ вôйсковый судъ, а то за те, що передъ слѣдчою комісією якъ свѣдокъ въ справѣ того бальсамованого мяса називавъ Майлса негарными словами. Вôйсковый судъ узнавъ виннымъ Игена, а президентъ мусить его усунути зъ его высокого становиска.

Въ справѣ Филиппинъ.

Оденъ зъ найлучшихъ бесѣдниковъ Джянсонъ, посолъ зъ Индіяны, выголосивъ въ конгресѣ бесѣду противъ займаня Филиппиньскихъ островôвъ. Въ своѣй бесѣдѣ жадавъ вôнъ, щобъ президентъ явно прирѣкъ, що не задумуе неволити Филиппинцѣвъ, а тогдѣ зникне опозиція противъ побôльшеня арміи, але супротивъ загадочного поступованя президента, жаденъ свободолюбивый Американець не дозволить, щобъ зъ оружемъ нападати на народъ, котрый що ино освободивъ ся зъ шпаньскои неволѣ, завѣвъ сталый републиканьскій рядъ, и хоче бути вôльнымъ, якими мы есьмо. Казавъ вôнъ, що Филиппинцѣ мають президента, мѣстопрезидента и конгресъ, цѣлый народъ вдоволеный тымъ правительствомъ, и узнае его а американцѣ повиннй встыдатись, що хотять спинити свобôдный розвôй вôльныхъ институцій Филиппинцѣвъ. Правда, говоривъ вôнъ, що Филиппинцѣ рôжнять ся вôдъ насъ расою, мовою и звычаями и можлива рѣчь, що не способнй до такои самоуправы, якъ мы. Може бути, що не вмѣють перекуповувати леґіслятуръ, щобъ позыскати сенаторске крѣсло якъ се мы робимо. Може не вмѣють опукувати и допущатись перекупствъ при выборахъ и въ богато подôбныхъ рѣчахъ насъ наслѣдувати, але фактомъ есть, що способнй суть до самоуправы: пôсли своихъ засадъ и идей то-жь не маемъ причины анѣ права накидати имъ своихъ идей. Бесѣдникъ остерѣгавъ дальше Сполуч. Державы передъ занимането новыхъ краѣвъ, бо тымъ способомъ будуть мусѣли кождои хвилѣ сподѣватись вôйны и такъ еи лякатись, якъ се дѣесь мѣжь европейскими державами.

— Дня 11. февруара на доходъ рускои церкви въ Олифантъ, Па., вôдбуде ся вечерокъ зô спѣвами, декляміціями и аматорскимъ представленемъ „Ицко сватъ" и „Сатана въ бочцѣ." — Най кождый спѣшить на ту милу забаву. Вступъ 35, 25 и 10 центôвъ.

— На амер. Руси стала ся незвычайно важна подѣя: о. Акакієви пôдвысшили пенсію о $10, але его наслѣдникъ не може зъ того добродѣйства користати.

— Въ роцѣ 1901 Американцѣ мають устроити въ Буфало пань-американьску выставу, котра бъ перевысшила ще и париску, що мае бути въ 1900 роцѣ.

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ!"

— ЗЪ УЖГОРОДА (Унґвара) на Угорщинѣ наспѣла пôдъ конець сего року вôдрадна вѣсть, що въ тôмъ мѣстѣ е вже руска друкарня и вôдъ нового року популярна часопись „Наука", орґанъ товариства св. Василія Великого, печататись уже буде въ рускôй друкарни. На заложене рускои друкарнѣ редакція „Науки" зачала збирати и призбирала якусь суму зъ добровôльныхъ жертвъ Тымчасомъ лучила ся добра нагода вôдкупити истнуючу вôдъ пôвтора року друкарню въ Ужгородѣ зъ чотирма машинами, зъ комплетомъ черенокъ мадярскихъ и зъ якимсь запасомъ паперу. Отже куплено тую друкарню за сѣмь тысячь злр. и докуплено рускихъ черенокъ за пôвтора тысяча зр. Розумѣе ся — якусь часть зъ тыхъ грошей треба буде покрыти зъ дальшихъ складокъ и „Наука" въ каждôмъ числѣ нотуе новй складки, въ значнôй мѣрѣ и вôдъ ґаздôвъ угорско-рускихъ. Друкарня руска на Угорщинѣ — мусить утѣшити кождого Русина — все-жь она значить поступъ народнои справы у нашихъ братôвъ забескидскихъ — и мы пересылаемо угорско-рускимъ патріотамъ найщирѣйше бажане, щобы тая друкарня продукувала якъ найбôльше и найлучшихъ друкôвъ рускихъ для просвѣты народу та й взагалѣ літературныхъ и науковыхъ. Щасть Боже!

Заплатили за „Свободу" въ януару 1899 р.

Зъ Канады.

LETHBRIDGE, MAN., CANADA.	
Дудра П.	$2.00
BRANDON, M., C.	
Потоцкій П.	1.00
VALLEY RIVER, M., C.	
Гупало Мик.	2.00
PLEASANT HOME, M. C.	
Драганъ Ст.	1.00
FISH CRICK, M., C.	
Грицакъ Ан.	1.00
YORKTON, ASSA, C.	
Процъ М.	2.00
Зъ гавайскихъ островôвъ.	
ONOMEA.	
Якимишинъ В.	2.00
Зô Сполуч. Державъ.	
TRAUGER, PA.	
О. Н. Воленьскій	3.00
ELMIRA HEIGHTS, N. Y.	
Варянъ Ан.	4.00
MGADOO, PA.	
Посипанко Ив.	2.00
EVELETH, MINN.	
Сидорякъ Ив.	1.00
MAYFIED, PA.	
Спѣвакъ З.	1.00
JESSUP, PA.	
Хома Ан.	1.00
GREEN RIDGE, PA.	
Павлякъ Ант.	2.00
WILKES-BARRE, PA.	
С. А. Товтъ	2.00
GREEN GROVE, PA.	
Лешко М.	2.00
EDWARDSDALE, PA.	
Сасъ Мик.	2.00
Суликъ Ан.	2.00
Цыртко Мих.	2.00
WATERBURY, CONN.	
Демяновичь Д.	2.00
Годіо Фавстъ	2.00
Констанкевичь Ив.	2.00
BUFFALO, N. Y.	
Серединьскій Н.	2.00
PITTBURG, PA.	
Тилявскій В.	2.00
EXCELSIOR, PA.	
Габура Н.	2.00
Дзядикъ	4.00
EKERMAN, MICH.	
Урбикъ О.	1.00
MT. CARMEL, PA.	
Ми[illegible]авка Ст.	2.00
SHAMOKIN, PA	
Копачь Ив.	2.00
LANSFORD, PA.	
Грацонь Ст	2.00
ANACONDA, MON.	
Гербутъ Я.	2.00
Перемышль, ГАЛИЧИНА	
„Руска Бесѣда"	2.96

ГДЕ ЕСТЬ?

Прошу васъ пов. читателѣ „Свободы" донести менѣ, хто бы знавъ, где е мôй братъ Стефанъ Карпечь замешкалый впередъ въ Буфальо тамъ бувъ 8 лѣтъ, а мавъ до мене приѣхати въ 1897 роцѣ на Воскресеніе Хрис., и вôдъ тогды немаю жадпои вѣдомости вôдъ него. Хто бы знавъ за него, то прошу мене завѣдомити на адресу:

Alex Karpecz
P. O. EDNA, Alberta N. W. T., CANADA.

Канадійскі еміґранты.

У Краковѣ въ почикальни,
Тамъ мы ночували...
Приходили до насъ паны
Тай ся насъ пытали:

Люде, куда вы идете,
Куда вамъ дорога,
Свой рôдный край лишаете?..
А бôйте ся Бога!

Рôдный свой край лишаете,
Свои рôдни нивы,
А въ Канаду вандруете
Въ той край нещасливый?

Тажь тамъ лѣсы, горы, рѣки,
Нема хлѣба анѣ дрôбки...
Тамъ будете бѣдувати,
Будете зъ голоду вмирати!

Ось ту панѣ вже приходить,
Сюда туда окомъ водить,
До жѣнокъ приступае
И вже стала тай пытае:

Где вы ѣдете жѣночки,
Тажь у васъ малі дѣточки!
Тамъ ихъ гады покусають,
Васъ тамъ звѣры позъѣдають!

Пощо-жь тамъ ся волочите?
Вы робити не хочете?..
А пощо жь вы тамъ ѣдете,
Тажь тамъ зъ голоду помрете.

Не боронимъ вамъ дороги,
Тажь мы не ваші вороги,
Отъ мѣжь собою обрадьте ся,
Въ свои села вертайте ся!

Ось ту выжшій панъ приходить
И циґаро собѣ ладить,
Окуляры пôднимае,
Еміґрантôвъ оглядае.

Patrz pan, taż to bydło, świnie,
Wszystko umrze, wszystko zginie,
A w morzu się potopi,
Wrué się nazad głupi chłopie!

На се мы вôдповѣдаемъ:
Разъ родились, разъ вмираемъ,
А назадъ ся не вертаемъ,
Бо вже мѣсця тамъ не маемъ.

Ой вернѣть ся бѣдні люде
Назадъ изъ дороги,
На другій рôкъ дôстанете
Ґарнець запомоги.

Ой вернѣть ся бѣдні люде
Хоть вже вôдъ границѣ,
Дôстанете за день жнива
Оденъ снôпъ пшеницѣ.

Ой вернѣть ся бѣдні люде
Назадъ въ свои села,
Панамъ буде годиноньна
Безъ васъ невесела.

Ой вернѣть ся бѣдні люде
Тажь мы ваші браця,
Тажь мы-бъ вамъ крови дали
Зъ пôдъ самого серця.

Хто намъ зъ лѣса нарубае?
Хто намъ зъ поля позбирае?
Хто намъ ся низько вклонить?
Co za diabeł васъ тамъ гонить?

Ой вы вельможні панове!
Не морочте намъ головы,
Даремна ваша порада,
Намъ отворена Канада,
А вамъ ту повѣтова рада.

А якъ вже прійшли выборы
Вы насъ зганяли въ оборы,
Насъ братями называли,
Щобъ мы на васъ голосували.

Але хрунѣ и пяницѣ
За смердячі оселедцѣ
Вамъ голосы продавали,
Васъ до сойму выбирали.

Але и вы вже у соймѣ
Були и тамъ неспокôйні,
Собѣ Польщу будовали,
Намъ кайданы готували.

Бодай же вамъ пріятелѣ
Не снилось нѣколи,
Якъ намъ гôрко покидати
Свое рôдне поле!...

Щобъ вы були не видѣли,
Анѣ ваші очи,
Якъ то гôрко вандрувати
Зъ дѣтьми середъ ночи...

Пречистая Дѣво мати,
Не дай-же намъ погибати
Бѣднымъ Русинамъ!
Черезъ море перепдысти,
А ту въ Канадѣ осѣсти
Допоможи намъ!

Нещасливый Русинъ тамъ,
Але все вôнъ виненъ самъ,
Що вôнъ низько ся кланявъ
Панамъ руки вôнъ лизавъ.

Шапку низько вôнъ носивъ,
Въ пана заробку просивъ,
Але подеръ и капелюхъ
Вôдъ роботы вже ажь спухъ.

Якъ день такъ пôчь вôнъ
робивъ,
Ворогамъ недогодивъ,
Еґзекуторъ зъ хаты бравъ,
Жидъ го хамомъ називавъ.

Тамъ нещасный чоловѣкъ,
Гôркій якъ хрôнъ его вѣкъ,
А намъ милый ту
Біверъ Крікъ.

Біверъ Крікъ дня 30. грудня 1898. ИВАНЪ ЗБУРА.

Пѣсня рускихъ робôтниковъ.

На бôкъ каты, на бôкъ каты
На бôкъ крови жадні люде
Пôмстовь палають рускі
браты
Кровава заплата буде!

На бôкъ каты, що ссали кровь
Зъ люду, й мылили му очи,
Кормлячи его темнотовь
Думали — правды не схоче.

Та вôнъ прозрѣвъ, та вôнъ
прозрѣвъ
Й добре нынѣ васъ знае,
На ничь ваша ложна любовь
Ваше пôдлѣбство безъ краю!

Та вôнъ прозрѣвъ, и путь
знайшовъ
До правды, свѣтла и волѣ
Не буде свого карку пхавъ
Въ ярмо безвстыдне неволѣ.

Бо вôнъ казавъ, бо вôнъ ка-
завъ
Бо вôнъ зъ козацкого роду,
Неволѣ, ярма не терпить,
Лишь для всѣхъ рôвну сво-
боду.

На бôкъ каты, на бôкъ каты
На бôкъ крови жадні люде
Пôмстовь палають рускі
браты
Кровава заплата буде!

6. сѣчня 1899. Сверщокъ.

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.